

Temps era Temps
Josep Bayerri Raga

RODRIGUEZ, SABATÉ, CAMPOS I MOLTS MES

Divendres passat es va retre un homenatge a la memòria del que fou alcalde de Tortosa, Josep Rodríguez, en complir-se els 75 anys del seu assassinat pel govern del general Franco. A l'acte, als jardins del Grup del Temple, varen assistir l'alcalde actual i anteriors, regidors, veïns i familiars. Consistí en descobrir una placa i parlaments, especialment emotiu el del net l'homenatja't que porta el seu nom.

Els que varen néixer durant la dècada dels quaranta, sabem del teló de silenci que es va imposar respecte a la República, la Guerra i els morts. Fins i tot dels assassinats pels escamots revolucionaris l'estiu del 1936, omnipresents al principi, als pocs anys tampoc se'n parlava gaire. Dels afusellats pel feixisme, gens; com si mai haguessin existit. Era una mena de pacte cívic de silenci. Per als tortosins de la postguerra, era millor oblidar-ho tot. Fa un parell d'anys quan vaig viure uns mesos a Buenos Aires vaig comprovar que allí passava el mateix sobre el període de dictadura militar. Preferien no parlar-ne.

Mon pare no em deia res de Guerra, com a molt una vegada es va parlar d'un company de colla, Mariano Tornadijo, assassinat el 1936 per ser falangista. Fou ma iaia Cinteta, "la xispes", que alguna vegada es referí a l'alcalde Rodríguez, col·loquialment conegut per "Farinetes", dient que era una bona persona, valorant especialment que va tenir que fer front a la riuada de 1937, als refugiats de Pozoblanco, als bombardejos i als vuit mesos en que la gent visqué miserablement en casetes de camp entre el Coll de l'Alba i Perelló. Però acabava aquí; mai afegí que l'havien afusellat.

D'altres cassos me'n vaig assabentar a finals dels seixanta, quan alguns començàvem a tenir consciència que calia lluitar contra la dictadura. Fins aleshores, res. Quan s'aixeca el vel varem saber de centenars d'assassinats pel franquisme, en alguns casos personatges emblemàtics. Vaig saber del pare de Victoria Campos, també el periodista Curto Pla i altres, i especialment del metge Sabaté; però aleshores ningú em va parlar de Rodríguez. En dedicar-me a la política vaig creure que el primer que calia fer per a recuperar la seva memòria. Per honorar Sebastià Campos Tarré, l'any 1979 des del setmanari "L'Ebre Informes", varem crear un premi de periodisme, que malauradament es va perdre el 1985. Després, a l'entrar com a regidor de l'ajuntament, vaig proposar retolar dos carrers de Tortosa amb els noms de Marcelino Domingo i Primitiu Sabaté. En el primer cas no van haver-hi problemes, fins i tot se'm va permetre organitzar un seguit d'actes dels que en parlaré en un altra ocasió. Pel que fa a Primitiu Sabaté la cosa fou més complicada. Se'm va pressionar molt per que retires la petició o la substituís per que el carrer es digués "Germans Primitivo i Secundino Sabaté". Vaig negar-me. Al plenari municipal on es tenia que discutir (8 d'agost de 1983), CiU, per boca del regidor Salvador Arias va presentar la proposta de "Germans Sabaté"; jo vaig dir que votaria a favor però que tot seguit es tenia que votar la meua i que tothom es retratés i, si calia, retolar dos carrers; ell la va retirar. Tots van votar a favor de la meua excepte l'abstenció dels dos regidors d'Unió Democràtica, Antonio Vallés i Josep Enric Simó, curiosament casat amb una neta de Secundi Sabaté.

Fou Josep Subirats Piñana, un altre represaliat pel franquisme, que ens va permetre recuperar del tot la personalitat de l'alcalde-martir, com ell l'anomenava, al seu llibre "Tortosa, Front de Guerra". Anys després, el 1998, el Col·lectiu "Marcel·lí Domingo" (PSC, ERC, i ICV), que jo co-presidia amb Àngel Aznar i Pere Royo, va voler divulgar

públicament la memòria de Josep Rodriguez, editant un opuscle amb la seva foto i la biografia, que es va distribuir fins on es va poder. Per diferents articles publicats aquests dies m'he assabentat que Rodriguez i Sabaté varen morir junts a la tàpia del cementiri de Tarragona, amb Jacint Arbona i Joaquim Cid. Ara, és l'ajuntament, com corresponia, qui li fa un homenatge institucional. És de justícia que així sigui, però ha estat la constància i la lluitat decidida del seu net que ho ha fet possible. Josep Rodriguez fou el darrer alcalde democràtic de Tortosa abans de la dictadura, i així cal que consti.

Foto: L'acte d'homenatge a Josep Rodriguez.

Peu: Durant molts anys de la postguerra ningú gosava parlar dels assassinats pel regim franquista, executats ja en temps de pau i després d'humiliants judicis militars.